

Időszaki kiállítás: Lakatos Demeter költő

2011/05/02 - 2011/05/31

Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárának havonta jelentkező minitárlat-sorozata az Olvasni/való. Ha jobban megfigyeljük a szójátékot, érezhető a régi magyar szóhasználat, amely egyébiránt Babits mániája volt, vagyis, ne azt mondjuk, hogy valamit illik csinálnunk, hanem azt, hogy való. Olvasni tehát „való” és egyben rögvest olvasnivaló is.

Lakatos Demeter (1911 – 1974) – csángómagyar népköltő

olvasni/való 3

„Fűzi a csillagokat koszorúba”

*Lakatos Demeter
1911-1974.
Csángó népköltő*

OSzK Kézirattár, 2011. május
BIBLIOTHECA NATIONALIS HUNGARICAE

[1] Lakatos Demetert irodalomtörténetünk a moldvai csángómagyarság egyetlen jelentős költőjeként tartja számon. Moldvában, a Szeret folyó vidékén található Szabófalván (mai hivatalos román nevén: Săbăoani) született száz esztendővel ezelőtt, 1911. november 19-én, ugyanitt érte a halál 1974. augusztus 21-én.

Román elemi iskolát végzett szülőfalujában, tíz-tizenkét éves korától adta fejét versfaragásra. 1935 novemberében Kolozsváron a Keleti Újság szerkesztője Dsida Jenő közölte első magyar nyelvű versét („Falevelek hulodoznak”) és méltatta a pályakezdő költőt „Latjatuc feleym zumtuchel” című írásában: „Mintha nem is Lakatos Demeter első magyar verse volna, hanem az egész világon az első magyar vers. A Halotti beszéd és a Königsbergi töredék helyesírására, ódon hangzására emlékeztető sorok ezek, sok helyen szinte drámai erejűek a maguk különös, fülünknek idegen, népies archaizmusában.”[\[1\]](#)

[2]Egy másik méltatója a kolozsvári *Utunk* hasábjain arra emlékeztet, hogy a csángó kulturális hagyomány „múltbeli íratlan jellege miatt nemcsak külön-külön a néhai csángó költők alkotásai

ismeretlenek, hanem általában bármilyen régebbi vagy újabb csángó írásos dokumentum a legnagyobb ritkaságok közé tartozik.”[\(2\)](#)

Ő maga legszebb verseiben a természet, a falu költőjének vallotta magát. Erdélyi íróársai a megtisztelő „népköltő” címet adományozták számára. Az archaikus északi csángó nyelvjárásban írta verseit.

1930 és 1937 között falujában színtársulatot működtetett, az általa írt és átdolgozott darabokat adták elő, minderről őszinte hitvallással írja: „a színészélettel nem boldogultam, mert nagyon veszélyes volt, mikor az igazságot mondtam. És ha egy színész hazugságra van szorítva, akkor többöt nem míg színész, hanem pojáca!”[\(3\)](#)

[3]
Tiszteljük őt, a magyar népi műveltség Moldvában fellelhető archaikus rétegének felszínre hozóját, a középkor alkonyán élt elődeink nyelvén verselő népköltőt, a szabófalvi csángók magyarságának

hiteles képviselőjét. Nehéz élete, többszöri meghurcoltatása ellenére tiszta erkölcsiségevel, népétől örökölt hagyományokból táplálkozó művészetével „ki tudott emelkedni a folklórforrások gazdag, de névtelen buzgásából, de még magyarként lehetett a csángó nép költője.”⁽⁴⁾ Páskándi Géza nekrológiájában az alábbi szavakkal búcsúztatta (*Egy népköltő emlékére*): „Lakatos költészete sajátos historikum és sorsszerűség egyáltalán nem közömbös dokumentuma. Az anyanyelv éltető erejének, az anyanyelv hatalmának erős és meditációra készítő fegyverténye.”⁽⁵⁾ A csángó nyelv mesterének életében egyetlen kötete sem jelenhetett meg. Ő maga soha, versei is csak halála után jutottak el – könyvként egybegyűjtve – Magyarországra. Első válogatott verseinek kötete, mint nyelvjárási szöveggyűjtemény, 1986-ban látott napvilágot, ⁽⁶⁾ ezt követte a *Csángú strófák* Svájcban megjelentetett gyűjteménye.⁽⁷⁾ Az eddig legteljesebb életmű kiadás 2003-ban, két kötetben, *Csángú országba* címmel, az összegyűjtött verseket, meséket és leveleket adta közre.⁽⁸⁾

[Képek](#) [4] a megnyitóról

Megtekinthető: 2011. május 3-tól május 31-ig, a kéziratár előterében.

(1) *Dsida Jenő: Latjatuc feyleym zumtuchel: „Falevelek hulodoznak, de fu szél, – ura moszt ész ura holnap leik tél...” Keleti-Újság (Kolozsvár), 1935. november 15. (XVIII. évf. 262. sz.) 6. p.*

(2) *Faragó József: Egy szabófalvi csángó költő. Utunk (Kolozsvár), 1956. december 1. (XI. évfolyam, 48. (422.) szám.) 4. p.*

(3) *Halász Péter: „Egy nép nagyond nehezend pusztul el ...” Lakatos Demeter csángó költő születésének századik évfordulójára. Bárka (Irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat.), Békéscsaba. 2011/2. szám (XIX. évf.) 78. p.*

(4) *Uo. 85. p.*

(5) *Idézi Beke György: Magyar költő Moldvában. In: Lakatos Demeter: Csángú országba. Összegyűjtött versek, mesék és levelek. I. kötet. 17. p.*

(6) *Lakatos Demeter: Csángú strófák. (Magyar csoportnyelvi dolgozatok 26.) Szerk.: Hajdú Mihály. ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárási Tanszéke és az MTA Nyelvtudományi Intézete kiadása. Bp., 1986.*

(7) *Lakatos Demeter: Csángú strófák. Válogatott versek. Válogatta, a szöveget gondozta és a bevezetőt írta: K. Lengyel Zsolt, Szabó T. Ádám, Szász Judit Anna. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem kiadása. Bern, 1988.*

(8) *Lakatos Demeter: Csángú országba. I-II. Összegyűjtött versek, mesék és levelek. Összeállította: Libisch Győző. Kiadja a Lakatos Demeter Csángómagyar Kulturális Egyesület. Bp. 2003.*

Forrás webcím: <http://193.6.201.226/kiallitasok/idoszaki-kiallitas-lakatos-demeter-koelto>

Hivatkozások:

[1] http://193.6.201.226/sites/default/files/kiallitas_plakat_lakatos.jpg

[2] http://193.6.201.226/sites/default/files/lakatos_demeter.jpg

[3] http://193.6.201.226/sites/default/files/csango_magyarok_kozott.jpg

[4] http://indafoto.hu/nemzetikonyvtar/lakatos_demeter_kezzel_irt_ver

[5] <http://193.6.201.226/category/foszotar-es-pozicionalo/kiallitas-archivum-2011>